



معاونت تحقیقات و فناوری
مرکز نظریه پردازی، نقد و مناظره

آشنایی با کرسی های نظریه پردازی، نقد و مناظره

بهار ۱۳۸۸

فهرست

۳	مقدمه
۳	هیأت حمایت از کرسی های نظریه پردازی، نقد و مناظره
۴	اهداف تشکیل هیأت حمایت از کرسی ها
۵	فواید برگزاری کرسی ها
۵	خط مشی های حمایتی هیات
۶	کلیات و تعاریف
۶	سطوح کرسی ها
۶	انواع کرسی ها
۷	جدول: سطح و نوع کرسی ها
۷	جدول: ساختار و ترکیب داوران و ناقدان و نحوه برگزاری کرسی ها
۸	فرایند برگزاری کرسی ها
۸	الف) کرسی ترویجی
۹	ب) پیش کرسی و کرسی نهایی
۹	برنامه های برگزاری جلسه کرسی
۱۱	امتیازدهی و حمایت ها
۱۲	چگونگی مراجعه به مرکز نظریه پردازی دانشگاه اصفهان

مقدمه

کرسی‌ها مجامعی آکادمیک به شمار می‌روند که یک محقق می‌تواند از طریق آنها رأسا و یا با وساطت دانشگاه و موسسه تحقیقی مربوط، نتیجه تلاش علمی خود را ارائه دهد و از نقدها و داوری‌های متخصصان عالی و نیز سایر مزایای در نظر گرفته شده بهره برد. برگزاری کرسی‌ها راهکاری مناسب برای ارزیابی تلاش‌های علمی و تشخیص ارزش و اعتبار حاصل از این تحقیقات بوده و صرفاً به ارائه نظریه محدود نمی‌شود، بلکه عرضه انواع و سطوح مختلف نوآوری، نقد و مناظره علمی را مورد توجه قرار می‌دهد.

در این راستا مرکز نظریه پردازی دانشگاه اصفهان همگام با هیأت حمایت از کرسی‌های نظریه پردازی، در جهت افزایش رونق و نشاط علمی، ایجاد زمینه ارتقای فرهنگ نقد و نوآوری علمی، سنجش کیفی دستاوردهای علمی پژوهشگران و ایجاد بسترهای مناسب برای بهره‌گیری از این دستاوردها، نسبت به برگزاری کرسی‌های نظریه پردازی، نقد، مناظره و نوآوری و نیز کرسی‌های ترویجی (در زمینه علوم انسانی و معارف دینی) اهتمام ویژه داشته و علاوه بر اقدامات شایان توجهی که تاکنون در این راستا صورت گرفته، برنامه‌های گسترده‌ای نیز برای سال ۱۳۸۸ در نظر گرفته است که امید می‌رود با مساعدت استادان و پژوهشگران ارجمند دانشگاه به ثمر رسد. در این راستا نوشته حاضر اطلاعات اولیه در مورد چیستی و چگونگی کرسی‌ها در اختیار شما قرار می‌دهد.

هیأت حمایت از کرسی‌های نظریه پردازی، نقد و مناظره

در سال ۱۳۸۱ مقام معظم رهبری در دیدار با انجمن اهل قلم ضرورت ایجاد جنبش نرم افزاری را مورد تاکید قرار دادند و در همان سال جمعی از فضلا و دانش‌آموختگان حوزه‌های علمیه در نامه‌ای به رهبر انقلاب در لیبیک به ندای ایشان ضمن بیان نیاز کشور به آزاد اندیشی؛ ایجاد یک حرکت علمی روشمند را پیشنهاد نمودند.

معظم له در پاسخی تاریخی به آنان که در شانزدهم بهمن ماه ۱۳۸۱ انتشار یافت، موافقت خود را با مضمون نامه ایشان ابراز فرموده و از شورای مدیریت حوزه علمیه قم و شورای عالی انقلاب فرهنگی خواستند تا این اندیشه را عملیاتی نمایند. پس از موافقت مقام معظم رهبری، شورای عالی انقلاب فرهنگی طی جلساتی تاسیس "هیات حمایت از کرسی های نظریه پردازی، نقد و مناظره ویژه علوم انسانی و معارف اسلامی" را تصویب و در تاریخ ۱۷ بهمن ماه ۱۳۸۲ ابلاغ نمود. (نظامنامه و آیین نامه های هیأت؛ ۱۳۸۷، ۸)

این هیأت دارای بیست عضو شامل رؤسای عالی ترین مراکز علمی - پژوهشی و چند تن از دانشوران برجسته کشور است که از سوی شورای عالی انقلاب فرهنگی تعیین گردیده اند. محل استقرار دبیرخانه هیات حمایت از کرسی ها که به مثابه سازمان اجرایی هیات فعالیت می کند، طبق مصوبه مورخ ۸۴/۸/۱ شورای عالی انقلاب فرهنگی، پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی تعیین گردیده است. (متن کامل نامه ها و فرایند تشکیل هیأت، از طریق سایت www.korsi.ir قابل دریافت است).

اهداف تشکیل هیأت حمایت از کرسی ها

موضوع فعالیت "هیات" عبارت است از تدوین برنامه ها، سیاست های اجرایی، آیین نامه ها و دستور العمل ها و فراهم نمودن زمینه لازم برای تحقق اهداف کرسی های علمی نظریه پردازی، نقد و مناظره در جهت تولید علم و ترویج آزاد اندیشی در حوزه علوم انسانی و معارف اسلامی.

هیات حمایت از کرسی های نظریه پردازی، نقد و مناظره، با هدف کمک به بسط آزاداندیشی و شکل گیری یک حرکت گسترده برای تولید علم و نظریه پردازی از طریق راه اندازی مجامع علمی تحت عنوان کرسی های نظریه پردازی، نقد و مناظره در زمینه علوم انسانی و معارف دینی تأسیس شده است. از جمله اهداف بسیار مهم که این هیأت در راستای تحقق آنها فعالیت می کند، می توان به افزایش رونق و نشاط علمی، ایجاد زمینه ارتقای فرهنگ نقد و نوآوری علمی و از همه مهم تر سنجش کیفی دستاوردهای علمی و ایجاد بسترهای مناسب برای بهره گیری از این دستاوردها اشاره کرد.

طبق ماده ۴ نظامنامه هیأت حمایت از کرسی های نظریه پردازی، نقد و مناظره، اهداف و سیاست های «هیأت» عبارتند از:

۱. حمایت ویژه از مباحثات روشمند و قابل داوری و تبدیل آن به تجربه انباشته و جمع بندی شده.
۲. زمینه سازی ویژه برای نهضت تولید و عرضه نظریه اسلامی در علوم انسانی.
۳. علمی کردن مجادلات و تخصصی کردن گفت و گوهای فرهنگی و ایجاد فرصت رسمی و علمی و قانونی برای عرضه ایده ها و نقد و کالبدشکافی آنها.
۴. نهادینه سازی اندیشه و بیان و امکان تبادل آرای علمی با رعایت اخلاق و منطق گفت و گو و قانون اساسی.
۵. کاستن از تنش ها و بحران های فرهنگی و مهار غوغا سالیاری، عوام زدگی و عوام فریبی در مباحث فرهنگی و دینی در سطح دانشگاه.
۶. تشویق نخبگان و مراکز علمی کشور به ارائه نظریات پژوهشی و تولید نظریه در علوم انسانی با اتکا به مبانی اسلامی به منظور خروج از جزم های ترجمه ای و وارداتی و نیز تحجر و قشری گری.
۷. پاسخگویی به نیازهای فکری و معرفتی و اطلاع رسانی در مسائل علمی و فرهنگی مورد توجه دانشگاهیان.

۸. شفاف‌سازی محل نزاع و ابهام در جبهه‌بندی فکری و فرهنگی و جمع‌بندی علمی مباحث مهم به منظور رشد فرهنگی جامعه. (نظامنامه و آیین نامه های هیات ، ۱۳۸۷؛ ۹-۸)

فواید برگزاری کرسی ها

طبق آیین نامه، فواید و آثار کلی مترتب بر برگزاری کرسی‌های نظریه‌پردازی، نقد و مناظره اینگونه تعریف شده است:

۱. ایجاد فرصت شایسته برای طرح نظریات و نقدهای جدید در فضاهای علمی و تخصصی.
 ۲. ایجاد زمینه نقد عالمانه و منصفانه دیدگاه ها و نظریات نو از سوی جامعه علمی مربوطه.
 ۳. رفع برخی زمینه های سوءاستفاده های سیاسی از ساحت علم و طرح مباحث تخصصی در محافل عمومی به قصد ایجاد تزلزل عقیدتی و یا تشویش اذهان عمومی.
 ۴. ایجاد زمینه لازم برای گسترش فرهنگ نقد و نوآوری در کشور.
 ۵. کمک به رفع برخی گره ها و تقابلات علمی میان طیف‌های فکری کشور (به‌ویژه در مناظره ها).
 ۶. کمک به حل مسائل و معضلات علمی و گسترش مرزهای دانش و معرفت در قلمرو مباحث قابل طرح در کرسی‌ها، و نیز شناخت نقص‌ها و کاستی‌های علمی و مدیریتی در عرصه پژوهش.
 ۷. حمایت معنوی، تشویق و تکریم شخصیت‌های علمی نقاد و نظریه‌پرداز.
 ۸. کمک به شفاف‌سازی ظرفیت‌ها و ایجاد امکان شناسایی استعداد‌های علمی ناشناخته و نوآوری‌ها و نظریه های جدید.
 ۹. خارج‌ساختن پژوهش از انزوا و حاشیه، و ایجاد زمینه جدی‌شدن آن در ساختار کلان مدیریتی کشور.
 ۱۰. کمک به استانداردسازی روش‌های پژوهش، ارتقای کیفیت پروژه های تحقیقی و شفاف‌سازی خاستگاه ها و مراجع علمی.
 ۱۱. فراهم‌سازی فرصت‌های مناسب برای بهره‌برداری از دستاوردهای علمی در کشور.
 ۱۲. افزایش رونق و نشاط علمی در کشور.
- (کتابچه آشنایی با هیأت حمایت از کرسی ها، ۱۳۸۵؛ ۳۵-۳۶)

خط مشی های حمایتی هیات

۱. اجتناب از تمرکزگرایی در اجرا، ضمن رعایت صلاحیت و توانایی مؤسسات برگزارکننده.
۲. عنایت به تمامی رشته ها و گرایش‌های علوم انسانی، هنر و معارف دینی که امکان برگزاری کرسی‌ها در آن‌ها متصور است.
۳. تلاش برای تشویق و فرهنگ‌سازی جهت نهادینه‌کردن برگزاری کرسی‌ها و ایجاد انگیزه در میان نخبگان علمی کشور.
۴. اهتمام به بسترسازی جهت استمرار و ماندگاری کرسی‌ها در کشور.
۵. ایجاد هماهنگی میان دانشگاه ها و مؤسسات عالی پژوهشی و برخورداری نتایج کرسی‌ها از ضمانت‌های قانونی. (کتابچه آشنایی با هیأت حمایت از کرسی ها، ۱۳۸۵؛ ۳۶)

کلیات و تعاریف

کرسی:

کرسی‌ها مجامعی آکادمیک به شمار می‌روند که یک محقق می‌تواند از طریق آنها رأساً و یا با وساطت دانشگاه و موسسه تحقیقی مربوط، نتیجه تلاش علمی خود را ارائه دهد و از نقدها و داوری‌های متخصصان عالی و نیز سایر مزایای در نظر گرفته شده بهره برد.

سطوح کرسی‌ها

۱- کرسی ترویجی

به آن دسته از کرسی‌هایی که توسط موسسات علمی اعم از دانشگاه‌ها و پژوهشگاه‌ها برگزار می‌شود و از حداقل نصاب تشکیل که توسط کمیته‌های دستگاهی این مراکز مشخص می‌گردد برخوردار بوده ولی حایز استاندارد لازم جهت قرار گرفتن در شمار کرسی‌ها علمی نیست، کرسی‌های ترویجی گفته می‌شود. (آیین‌نامه برگزاری کرسی‌های ترویجی، ۱۳۸۷؛ ۲) از جمله اهداف برگزاری کرسی‌های ترویجی بسترسازی تمرین نظریه پردازی، نقد و نوآوری است. (آیین‌نامه برگزاری کرسی‌های ترویجی، ۱۳۸۷؛ ۳)

۲- پیش کرسی

پیش از برگزاری کرسی‌نهایی در جمع گسترده و عمومی متخصصان، پژوهشگران و اساتید رشته علمی کرسی، جلسه‌ای با عنوان پیش کرسی و با حضور فقط داوران، ناقدان، ناظر علمی و نظریه پرداز برگزار می‌گردد تا پس از ارائه نظریه، نقد یا نوآوری، و با نقد و بررسی ناقدان و سوالات داوران، وضعیت طرح از جهت برخورداری از استانداردهای لازم جهت برگزاری کرسی‌نهایی بررسی و در مورد آن تصمیم‌گیری شود.

۳- کرسی‌نهایی

کرسی‌نهایی در جمع عموم محققان و اساتید رشته علمی مربوطه و با حضور داوران و ناقدان طبق آیین‌نامه برگزار می‌گردد. (نظامنامه و آیین‌نامه‌های هیأت، ۱۳۸۷؛ ۱۵-۲۱)

انواع کرسی‌ها

۱- کرسی نظریه پردازی: ارائه نظریه علمی جدید که محصول مطالعه و پژوهش روشمند و برخوردار از وجهت و سطح علمی لازم بوده، دارای مبانی، فرضیه و دلایل کافی و ساختار علمی منطقی باشد. (نظامنامه و آیین‌نامه‌های هیأت، ۱۳۸۷؛ ۱۶)

۲- **کرسی نقد:** به هر گونه تلاش روشمند و منطقی که هدف از آن ارزیابی و سنجش نقاط ضعف و قوت یک نظریه، مکتب، وضعیت و... جهت کمک به اصلاح و بهبود آن باشد، اطلاق می گردد. (نظامنامه و آیین نامه های هیأت، ۱۳۸۷؛ ۴۲)

۳- **کرسی مناظره:** به هر گونه مباحثه رودررو، روشمند و منطقی میان دو صاحب نظر که به گونه ای نقادانه دیدگاهها و نظریات یکدیگر را درباره موضوعی خاص به چالش می کشند تا در نهایت دیدگاه برتر به نحو مسالمت آمیزی تفوق یابد، مناظره گفته می شود. (نظامنامه و آیین نامه های هیأت، ۱۳۸۷؛ ۴۲)

۴- **کرسی نوآوری:** به ارائه روشمند هر گونه نظریه، دیدگاه و رویکرد و بحث علمی جدید در ساحت و سطوح مختلف اطلاق می شود. (نظامنامه و آیین نامه های هیأت، ۱۳۸۷؛ ۱۶)

جدول: سطح و نوع کرسی ها

نوع کرسی	سطح کرسی
۱- کرسی نظریه پردازی	۱- کرسی ترویجی
۲- کرسی نقد	۲- پیش کرسی
۳- کرسی مناظره	۳- کرسی نهایی
۴- کرسی نوآوری	

جدول: ساختار و ترکیب داوران و ناقدان و نحوه برگزاری کرسی ها

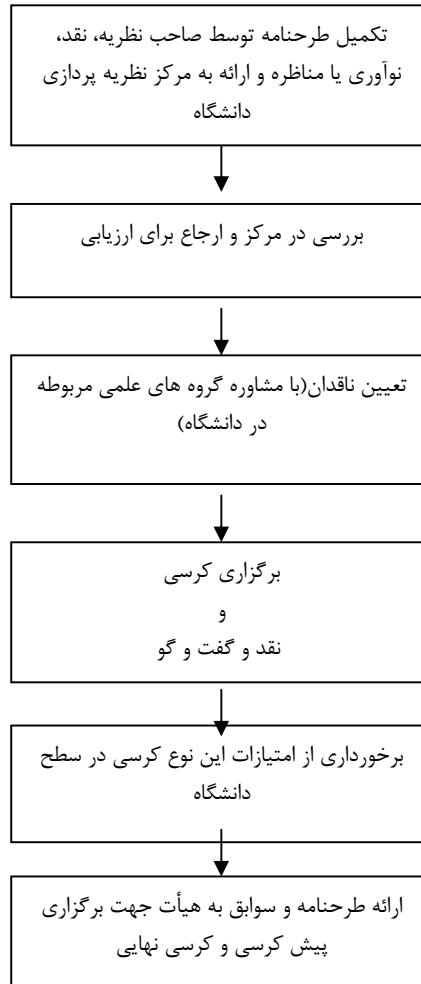
سطح	تعداد داوران	تعداد ناقدان	جمع حاضران	حمایت ها
کرسی ترویجی	-	۲	باز	در سطح دانشگاه
پیش کرسی	۳-۵	۳-۵	محدود	-
کرسی نهایی	۳-۵	۳-۵	باز	برخوردار طبق آیین نامه هیأت

فرایند برگزاری کرسی ها

کرسی های نظریه پردازی، نقد و مناظره در دانشگاه اصفهان در هر دو سطح برگزار می گردد:

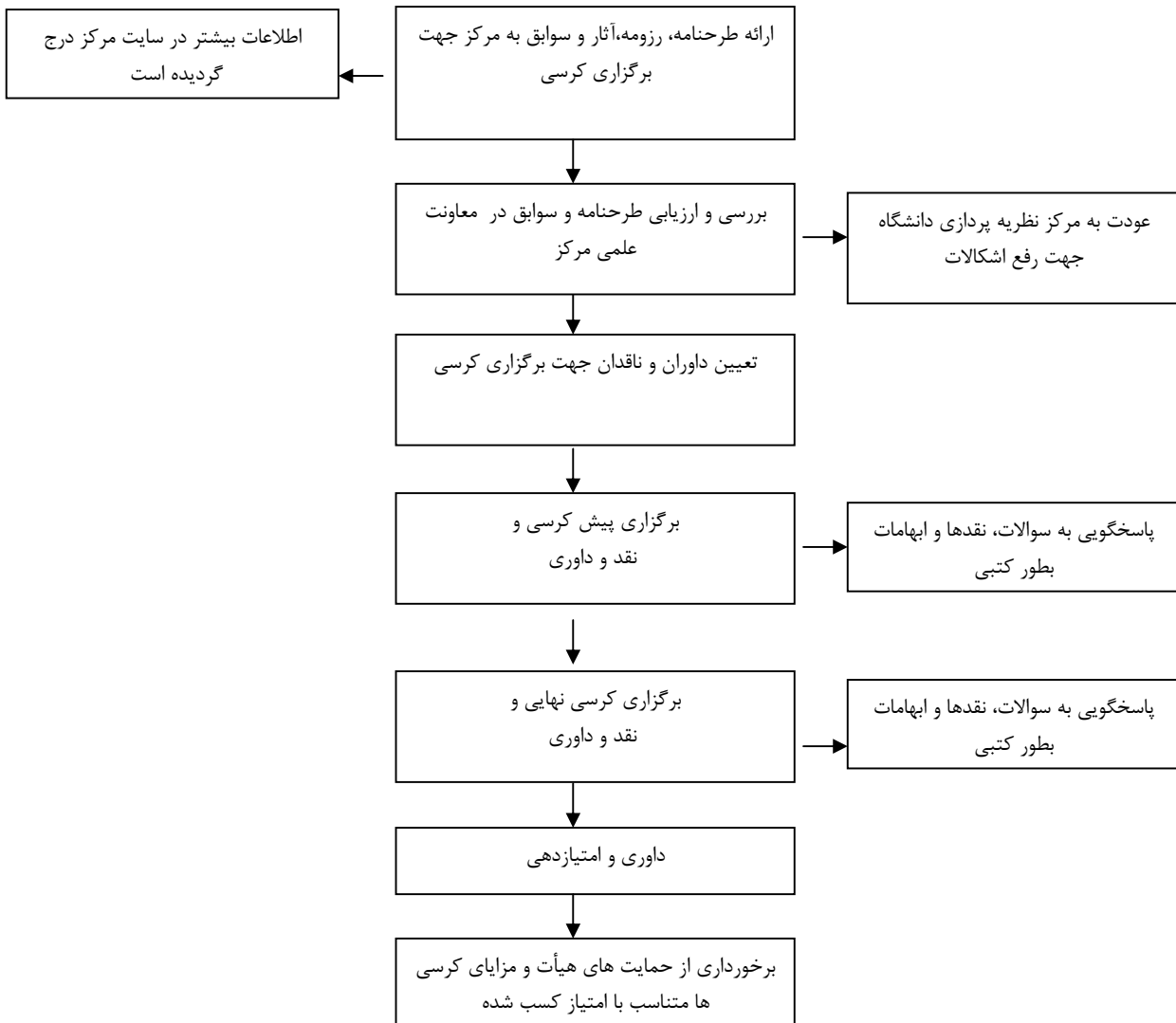
الف) کرسی ترویجی

الف) فرایند برگزاری کرسی ترویجی



ب) پیش کرسی و کرسی نهایی

ب) فرایند برگزاری پیش کرسی و کرسی نهایی



برنامه های برگزاری جلسه کرسی

طبق ماده شش آیین نامه برگزاری کرسی های نوآوری و نظریه پردازی، برنامه جلسات کرسی ها به شرح زیر خواهد بود:

الف) قرائت کلام الله مجید،

ب) خیرمقدم، اعلام برنامه و زمانبندی مباحث،

ج) دعوت از صاحب نوآوری یا نظریه و نیز کمیته داوران و ناقدان جهت قرار گرفتن در جایگاه،

د) سخنرانی صاحب نوآوری یا نظریه در سرفصل های زیر:

۱- تعریف اصطلاحات کلیدی،

۲- مسأله اصلی،

۳- فرضیه،

۴- مبانی،

۵- دلایل،

۶- تفاوت فرضیه با فرضیه رقیب،

۷- شرح و تبیین نوآوری یا نظریه،

۸- نتیجه گیری و اعلام آثار و نتایج نوآوری یا نظریه .

ه) سخنرانی نقاد اول و دوم در بخش های زیر:

۱- تبیین روش شناسی نقد و منابع و مآخذ،

۲- تبیین صورت مسأله،

۳- تبیین نقاط قوت،

۴- تبیین نقاط ضعف،

۵- جمع بندی و نتیجه گیری.

و) پاسخ صاحب نوآوری یا نظریه به ناقدان براساس بخش های زیر:

۱- اشکالات روش شناسی،

۲- اشکالات مربوط به فهم نوآوری یا نظریه،

۳- اشکالات مربوط به نقاط ضعف،

۴- نتیجه گیری.

ز) طرح پرسش کتبی یا شفاهی از سوی حضار،

ح) پاسخ نوآور یا نظریه پرداز به پرسش های حضار،

ط) طرح سؤالات از سوی کمیته داوران،

ی) پاسخ صاحب نوآوری یا نظریه به سؤالات کمیته داوران،

ک) اعلام پایان جلسه از سوی مدیر کرسی.

تبصره ۱: برای اداره کرسی مدیر توانایی از سوی دستگاه مجری - پس از تأیید کمیته داوران - به کار گرفته خواهد شد و وظیفه مدیر، تبیین و اجرای ضوابط مربوط به ماده شش این آیین‌نامه، تنظیم و نگهداری وقت و اعلام سؤالات کتبی حضار می‌باشد.

تبصره ۲: دستگاه مجری نسبت به شناسایی و معرفی دو نقاد جهت نقد نوآوری یا نظریه در کرسی به کمیته داوران جهت تأیید، مبادرت خواهد کرد. ویژگی‌های علمی نقادان با ویژگی‌های صاحب نظریه مندرج در ماده سه این آیین‌نامه یکسان خواهد بود.

تبصره ۳: کرسی‌ها صرفاً طی دعوت رسمی و با حضور جمعی از استادان و فضلاء حوزه و دانشگاه و نیز دانشجویان و طلاب مقاطع عالی بر حسب تخصص یا رشته مربوط به موضوع نظریه برگزار می‌شوند و امکان طرح سؤالات کتبی یا شفاهی حضار منوط به ثبت نام قبلی است.
(کتابچه آشنایی با هیأت حمایت از کرسی‌ها، ۱۳۸۵؛ ۵۰-۴۹)

امتیازدهی و حمایت‌ها

نحوه امتیازدهی

طبق ماده هفت آیین‌نامه برگزاری کرسی‌های نوآوری و نظریه پردازی، امتیازدهی کرسی‌ها به شرح زیر صورت خواهد گرفت:

جمع امتیازاتی که حضار طبق نمونه برگ نظرخواهی معتبر به نظریه می‌دهند و جمع امتیازات کمیته داوران به ترتیب زیر لحاظ خواهد شد:

۱- معدل امتیازات حضار همراه با نمونه برگ معتبر و امضا، به دبیر کمیته داوران تحویل خواهد شد و در کنار امتیاز کمیته داوران در صورت جلسه رسمی منعکس خواهد گردید.

۲- جمع امتیاز کمیته داوران براساس نمونه برگ نظرخواهی محرمانه و معتبر همراه با امضا، نمره ۱۰۰ خواهد بود.

تبصره ۱: از میان حضار تنها افرادی می‌توانند به اظهار نظر در نمونه برگ مبادرت نمایند که از شرایط مذکور در تبصره ۳ ماده شش این آیین‌نامه برخوردار باشند.

تبصره ۲: مجموع امتیازات از سوی کمیته داوران تأیید و در قالب

صورت جلسه‌ای به امضای اکثریت اعضای کمیته مزبور خواهد رسید. ۳- از مجموع ۱۰۰ امتیاز، درجه نوآوری یا نظریه به شرح زیر از سوی کمیته داوران اعطا خواهد شد:

الف) ۹۰ تا ۱۰۰: عالی

ب) ۷۰ تا ۹۰: خوب

ج) ۵۰ تا ۷۰: متوسط

د) زیر ۵۰: ضعیف

(نظامنامه و آیین‌نامه های هیأت، ۱۳۸۷، ۲۰-۱۹)

حمایت ها

نحوه تأیید یک کرسی و حمایت آن از سوی هیأت در ماده هشت آیین نامه برگزاری کرسی های نوآوری و نظریه پردازی چنین آمده است:

پس از اعطای امتیاز از سوی کمیته داوران، دبیرخانه هیأت گواهی صرفاً برای کرسی های حائز رتبه عالی، خوب و متوسط، در سربرگ های مخصوص گواهی صادر خواهد نمود.

پس از تعیین امتیاز هر کرسی، به شرح زیر از صاحب کرسی حمایت به عمل خواهد آمد:

الف) معرفی رسمی به هیأت های ممیزه دانشگاهها یا مؤسسات پژوهشی جهت اعطای امتیازات قانونی،

ب) معرفی رسمی به بنیاد ملی نخبگان جهت برخورداری از حمایت های مادی و معنوی بنیاد برابر مقررات،

ج) انتشار نتایج کرسی یا مقاله صاحب نقد در فصلنامه علمی و پایگاه اطلاع رسانی هیأت،

د) تقدیر در جشنواره ای خاص که در راستای اهداف هیأت حمایت از کرسی ها برگزار خواهد شد

تبصره ۱: دبیرخانه هیأت، در صورت درخواست کتبی دستگاه مجری، برای تأمین بخشی از هزینه برگزاری کرسی مساعدت خواهد نمود

تبصره ۲: صاحبان نقد و ارزیابان، به هنگام برگزاری جلسات کرسی های نقد در بیان دیدگاه های خود از آزادی کامل برخوردارند و دبیرخانه هیأت و دستگاه مجری، موظف خواهند بود جهت تأمین امنیت و مصونیت قضایی آنان - مادام که با آیین نامه برگزاری کرسی ها منطبق باشد، پیگیری کنند

تبصره ۳: دبیرخانه هیأت براساس ارزیابی جداگانه، از دستگاه های مجری که در برگزاری و مدیریت کرسی از امتیاز بالایی برخوردار شده باشند تقدیر به عمل خواهد آورد و امتیاز مزبور را جهت ترتیب اثر به مراجع قانونی منعکس خواهد کرد. (نظامنامه و آیین نامه های هیأت، ۱۳۸۷؛ ۲۱-۲۰)

صاحبان نظریه، نقد، نوآوری و علاقمند به مناظره علمی:

صاحبان نظریه، نقد و نوآوری علمی و نیز پژوهشگران علاقمند به مناظره علمی می توانند از طریق مراجعه به مرکز نظریه پردازی دانشگاه اصفهان، جهت ارائه تحقیقات و نوآوری های شان در عرصه های نظریه پردازی و نقد و یا هرگونه فعالیت علمی حاوی نوآوری در عرصه علوم انسانی و معارف دینی در قالب کرسی ها اقدام نموده و از مزایای این حرکت مفید علمی استفاده کنند.

ضمناً علاقمندان جهت ارتباط مداوم با مرکز و آگاهی از اخبار و نتایج کرسی ها، می توانند به پایگاه اطلاع رسانی کرسی ها در وبسایت دانشگاه اصفهان به آدرس www.tcui.ui.ac.ir و یا به شکل حضوری به مرکز نظریه پردازی دانشگاه اصفهان واقع در ساختمان آموزش - طبقه ۳ مراجعه نمایند.